

Duitse vakbeweging 35 uur per week met behoud van vol loon .

'De 35-urige werkweek is onmisbaar voor de bestrijding van de werkloosheid. Met behoud van loon, beperking van overuren en vrije tijd voor overwerk. Dat moet in de arbeidsovereenkomsten worden vastgelegd. Op het werk moeten we het werktempo controleren. Als de ondernemers na de arbeidstijdverkorting het tempo opvoeren, zullen we ons in de bedrijven daar samen tegen verzetten.' Een stukje uit de brochure '35 - der richtige Schrift' van de Duitse metaalvakbond IG Metall. Zes bonden van de Deutsche Gewerkschaftsbund (DGB) komen op voor de 35-urige werkweek. Onder andere de HBV (banken en verzekeringsmaatschappijen), ÖTV (ambtenaren), de grafische industrie en de post. En als belangrijkste de IG Metall. Op het moment dat dit wordt geschreven worden er waarschuwingsstakingen gehouden in de staalindustrie.

In de metaal is de eis voor de 35-urige werkweek niet nieuw. In 1978 werd hiervoor zes weken gestaakt, maar de staking werd verloren. Er werd een nieuw kontrakt afgesloten in de staalindustrie, waarin de 40-urige werkweek gehandhaafd bleef. Dat kontrakt is eind vorig jaar afgelopen. De periode na 1978 is een moeilijke geweest voor de vakbeweging. Vanaf 1980 werd de crisis duidelijk merkbaar, vooral in de metaal waar achter elkaar massaontslagen vielen. In 1981 en 1982 zijn daar maar liefst 220 duizend banen verdwenen. In totaal steeg de officieel geregistreerde werkloosheid van 1,27 miljoen in 1981 tot 2,5 miljoen nu. Ook de lonen en uitkeringen gingen omlaag. In Duitsland wordt elk jaar onderhandeld over de lonen en kent men niet het systeem van automatische prijskompensatie. Vanaf 1980 zijn de loonstijgingen steeds achtergebleven bij het officiële inflatiecijfer. Bovendien is de regering Schmidt een bezuinigingspolitiek begonnen die door Kohl (sinds september 1982) versneld is doorgezet. Door premieverhogingen werden de netto lonen lager. Evenals de uitkeringen bij werkloosheid, van 68% tot 62% van het laatstverdiende loon. De bijstandsuitkering (die al stukken lager is dan in Nederland) is jarenlang niet verhoogd. De eerste twee weken ziekenhuis kost een ziekenfondspatiënt sinds kort een forse eigen bijdrage.

Beginnend verzet

In enkele jaren viel zo de 'welvaartsstaat' in duigen. Vanuit de bonden kwam er geen antwoord op de werkloosheid. Geen enkele reorganisatie of massaontslag is tegengehouden. De laatste paar jaar nemen de mensen in de bedrijven hier steeds minder genoegen mee en vinden er bedrijfsbezettingen plaats. Vaak wel gesteund door de plaatselijke afdeling van de IG Metall, maar niet door de landelijke leiding. Die leiding kwam wel steeds meer onder druk te staan. Zo bespraken vakbondsleden van het in problemen verkerende Hoesch op een conferentie begin 1983 het

falende beleid van de bond. Duizend IG Metall-leden bij Hoesch namen een resolutie aan waarin ze nationalisatie van de Duitse staalindustrie eisen.

Maar niet alleen de IG Metall, de hele DGB werd onder druk van de crisis gedwongen om met effectievere antwoorden te komen. In het laatste jaar van de regering Schmidt vonden enkele massale demonstraties plaats tegen de werkloosheid en de bezuinigingen. Vlak na het aantreden van Kohl demonstreerden 600 duizend mensen in oktober 1982.

35 Uren

De gevolgen van de crisis en de ontevredenheid bij de leden leidden tot een herbezinning op de vakbondspolitiek. Eind 1982 besloot de leiding van de IG Metall de 35-urige werkweek tot inzet te maken van de nieuwe onderhandelingen. Diskussies in de IG Metall leidden tot de volgende eisen: *snelle invoering van de 35-urige werkweek met behoud van vol loon, en beperking van overwerk.* Dat laatste is een belangrijke eis. Om een idee te geven: bij de post zou afschaffing van het overwerk 17 duizend nieuwe banen kunnen opleveren. Invoering van de 35-urige werkweek nog eens 30 tot 35 duizend banen.

Evenredige aanwerving

Op het IG Metall-kongres in oktober vorig jaar werd besloten de eis van volledige herbezetting van de vrijgekomen arbeidsplaatsen niet in de centrale onderhandelingen te brengen. Een minderheid was wel voor deze evenredige aanwerving. Zij is van mening dat decentraal afdwingen, per bedrijf (stak), lang niet altijd zal lukken. Vooral daar waar reorganisaties dreigen. De top van de IG Metall heeft een duidelijke reden om deze eis van evenredige aanwerving niet centraal te stellen. Hans Janssen zegt in Der Spiegel dat de helft van de ATV nieuwe banen moet opleveren en de bedrijven dus geld kost, en '... dat de andere helft opgevangen wordt door stijging van de produktiviteit en dus de bedrijven niets kost.' Hij is blijkbaar voor 50% herbezetting.

Deze opstelling van de bondsleiding levert in de praktijk problemen op. Veel mensen zijn bang dat ATV gepaard zal gaan met opvoering van het tempo. Een angst die gegrond lijkt en een rem kan vormen op de mobilisatie voor de 35-urige week.

Ondernemersoffensief

Ondernemers en regering stellen zich keihard op. Kohl noemt de eis 'dom en dwaas'. De ondernemers verspreiden massaal hun ideeën in brochures, folders en de kranten. De Bildzeitung meldt met grote koppen: 'Werken wanneer nodig, vrij wanneer mogelijk. Nieuw: arbeidstijd-per-jaar.'

BUITENLAND

Solidariteit

Het toverwoord dat ons leven zal veranderen'. Dat is precies wat de ondernemers willen. ATV mag best, maar dan op hun voorwaarden: *flexibel*, afgestemd op schommelingen in de productie; zo nodig ook op zaterdag; verlenging van de bedrijfstijd. Hiermee vervallen veel kosten voor overwerk en worden ploegendiensten ingevoerd of uitgebreid. Deze vorm van ATV levert geen nieuwe banen op, het verhoogt wel de arbeidsproductiviteit. Een 35-urige werkweek is het laatste wat ze willen. Dieter Kirchner, voorzitter van de metaalwerkgeversbond, heeft al aangekondigd met uitsluiting te reageren als er gestaakt gaat worden.

Ook de regering Kohl doet mee aan de hetze tegen de bonden. Bovendien is net een wet aangenomen waarmee het mogelijk wordt met 58 jaar met pensioen te gaan, met 68% van het laatstverdiende netto loon.

Daarmee speelt Kohl in op de verdeeldheid in de DGB. Een aantal bonden, waarvan de IG Chemie de belangrijkste is, wil geen 35-urige werkweek, maar andere vormen van ATV. In de chemie is een kontrakt getekend (loopt tot 1987) waarin de 40-urige werkweek blijft, maar voor 58 plussers 36 uur wordt. Ondanks protesten van sommige afdelingen (zoals BASF in Ludwigshafen) is dit er doorgekomen. Dit is absoluut geen effectieve maatregel tegen de werkloosheid. In talloze bedrijfstakken (ook in de chemie) werken al bijna geen mensen meer van 58 jaar of ouder. Of omdat ze zijn afgevloeid, of omdat ze arbeidsongeschikt zijn door het zware werk. Berekend is dat als iedereen van 55 jaar en ouder nu met pensioen zou gaan (en dat gaat veel verder dan 36 uur per week voor 58 plussers), dat 1 miljoen banen kan opleveren. Ter vergelijking: een 35-urige werkweek met volledige herbezetting levert 1,6 miljoen nieuwe banen op.

De campagne in de bedrijven

Tijdens de eerste maanden van de onderhandelingen bestaat er in Duitsland een wettelijke 'vredesplicht'. Er mogen dan geen acties worden gevoerd. De leiding van de IG

Metall deed in die periode (tot begin maart) weinig aan voorbereiding van acties. Daarom heeft een aantal vakbondsleden besloten een krantje te maken dat één keer per twee weken verschijnt: 'Info 35'. Doel is de campagne voor de 35-urige werkweek te ondersteunen. Door uitwisselen van ervaringen met acties en argumenten, wordt geprobeerd de campagne ook te starten in bedrijven waar die nog niet loopt.

Een goede voorbereiding per bedrijf is hard nodig. Globale cijfers slaan niet zo aan. In een aantal bedrijven hebben vakbondsgroepen uitgerekend hoeveel mensen er nieuw aangenomen moeten worden bij invoering van de 35-urige werkweek; hoe werktijden en/of ploegen veranderd kunnen worden. Een vakbondslid bij SKF (kogellagers) in Stuttgart; 'In de herfst lukte het niet zo. De kollega's waren niet te overtuigen met algemene getallen en argumenten. Pas toen we per afdeling concrete getallen op tafel legden, barstte de discussie los.'

BUITENLAND

Na het beëindigen van de vredesplicht (29-3) heeft de leiding van de IG Metall de onderhandelingen niet afgebroken. Niet omdat men echt gelooft in resultaten aan de onderhandelingstafel, maar om tijd te winnen de acties op te starten. Besloten is steeds waarschuwingstakingen te houden op de dagen waarop wordt onderhandeld. Als in een gebied wordt gestaakt (de onderhandelingen lopen per distrikt), worden in andere gebieden solidariteitsacties gehouden.

Waarschuwingstakingen

Op 12 maart vonden de eerste waarschuwingstakingen plaats. In die week deden meer dan 20 duizend mensen mee aan acties en stakingen. Vooral metaalarbeiders, maar ook mensen uit de grafische industrie (onder andere een spontane staking bij Springer). De week werd afgesloten met een manifestatie in Ulm waar 8000 metaalarbeiders aanwezig waren.

Op die eerste dag staakte bijna de hele ochtendploeg van Küpperbusch (AEG) in Gelsenkirchen. Een belangrijk succes in het Ruhr-gebied, waar veel werklozen zijn en bijna elk bedrijf ontslagen achter de rug heeft. Willi Scherer, voorzitter Betriebsrat (een soort OR) en mede-organisator van de twee uur durende staking schetst de problemen in het bedrijf: 'Na de waarschuwingstaking is de discussie pas goed begonnen. De mensen bij ons - en dat geldt ook voor andere bedrijven - staan met de rug tegen de muur. Er heerst moedeloosheid, je kunt je haast niet weren tegen de massabeïnvloeding van de ondernemers en rechtse pers. Die verspreiden heel slim alleen maar angst, en daarop haken veel mensen af.'

De waarschuwingstakingen blijken die angst en moedeloosheid goed te bestrijden. Ze maken de discussie los en trekken meer mensen mee. Op een aantal plekken braken zelfs korte spontane stakingen uit. Belangrijk is dat de mensen het idee krijgen dat er wat te winnen is, dat de bond ook echt aan de eisen vasthoudt. Want daarover heersen twijfels. Door de opstelling van de ondernemers met hun hetze, maar ook door uitlatingen van vakbondsleiders. Zo verklaarde Hans Mayer (voorzitter IG Metall) begin februari dat de IG Metall altijd principeel bereid is tot een compromis'. Franz Steinkühler (vice-voorzitter) noemde het opnieuw invoeren van werken op zaterdag 'geen taboe'. De rechtse pers pakte deze uitspraken natuurlijk grootscheeps op en suggereerde al een akkoord. De telefoon op de IG Metall-kantoren hebben toen roodgloeiend gestaan door vragen van boze vakbondskaders. Met het opstellen van actieplannen en de korte stakingen groeit het vertrouwen nu dat de IG Metall echt zal proberen de eisen af te dwingen.

Vorbereiding op meer

Het is voor iedereen duidelijk dat er meer nodig is dan waarschuwingstakingen. Dat kunnen slechts - belangrijke - voorbereidingen zijn op metaalstakingen per deelstaat of zelfs nationaal. Willi Scherer: 'Ik zelf denk dat als er morgen ergens echt wordt gestaakt, de solidariteit overal groter wordt. Als we 's avonds op televisie de 'kumpel' zien staken, zullen er meer solidariteitsacties en stakingen in andere gebieden losbreken.'

Hier en daar wordt in de bond al gepraat over water gedaan

moet worden als de ondernemers reageren met uitsluiting. In de vakbondskrant van de Vulkan-werf in Bremen wordt voorgesteld dan naar de rechter te stappen, en het bedrijf in te gaan. Een aantal Hamburgse arbeiders vindt ook dat bedrijfsbezetting het antwoord moet zijn. Bovendien willen zij bij een staking het bedrijf bewaken om te voorkomen dat ze 's ochtends onverwacht voor een gesloten poort komen te staan.

Er staat veel op het spel in Duitsland. Ook wij hebben er alle belang bij dat de Duitse vakbeweging de strijd voor de 35-urige werkweek wint. Wat Dick Visser ook zegt, als het in Duitsland mogelijk is, is het in Nederland ook mogelijk. Wij moeten solidariteit organiseren en scherp in de gaten houden dat er geen besmet werk in Nederland wordt gedaan als het tot langdurige metaalstakingen komt in Duitsland.

Rudi Grevink

Een voorbeeld zoals de ondernemers het willen

De directie van BMW vindt ATV nog niet zo'n gek idee. Ze hebben een voorstel voor een 36-urige werkweek gedaan. Er zou dan vier dagen per week negen uur per dag worden gewerkt. Hiermee zou de bedrijfstijd worden verlengd van 80 uur nu tot 108 uur per week.

Voordelen voor BMW: de dure banden lopen langer; dure overuren vallen weg; de levertijden worden korter (BMW is een van de bedrijven in de autoindustrie die het goed doet).

Wat levert het op voor de arbeiders en arbeidsters van BMW in München, behalve vier uur korter werken per week? Zware dagen van negen uur en onmenselijke tijden: de vroege ploeg werkt dan van 5 uur 's ochtends (in plaats van 6 uur nu) tot 14.30 uur. De late ploeg ten 14.30 tot 24 uur (in plaats van tot 23 uur nu). En er moet op zaterdag worden gewerkt. Toeslagen die nu worden gegeven bij overwerk, vallen dan weg. Kurt Golda, voorzitter van de Betriebsrat, noemt nog een paar punten: de sociale problemen bij het werken op zaterdag; het feit dat het openbaar vervoer niet rijdt op deze BMW-tijden. Niet iedereen bij BMW rijdt een eigen BMW.